ואגלח ממעות מעשר שני מהו? א"ל נדור ואינו יוצא, נזיר ואינו מגלח *ההוא גברא דאמר להו הבו ליה ארבע מאה זוזי לפלוני ולנסיב ברתי אמר רב פפא ארבע מאה שקיל, וברתיה: אי בעי נסיב, אי בעי לא נסיב, טעמא דאמר "הבו ליה... ולנסיב" אבל אי אמר "לנסיב... והבו ליה" אי נסיב שקיל ואי לא נסיב, לא שקיל. יתיב מרימר וקאמר להא שמעתא משמיה דנפשיה א"ל רבינא למרימר אתון הכי מתניתו לה אנן כדבעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן מתנינן לה: *תני תנא קמיה דר' יצחק בר אבא "ויקרב את העולה ויעשה כמשפט" כמשפט עולה נדבה למד *על עולת חובה שטעונה סמיכה א"ל דאמר לך מני, בית שמאי היא דלא גמרי שלמי חובה משלמי נדבה דאי בית הלל כיון דגמרי שלמי חובה משלמי נדבה, עולת חובה נמי לא תבעי קרא, דגמרי מעולת נדבה, ומאי דבית הלל שלמי חובה משלמי נדבה גמרי דלמא מעולת חובה גמרי, ועולת חובה גופא בעיא קרא מאי שנא משלמי נדבה, דלא גמרי שכן מצויין, מעולת חובה נמי לא גמרי שכן כליל (*אלא) אתיא מבינייא. וסברי בית שמאי שלמי חובה לא בעו סמיכה והתניא אמר רבי יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הסמיכה עצמה שצריך, על מה נחלקו על *תכף לסמיכה שחיטה שבית שמאי אומרים אינו צריך ובית הלל אומרים צריך הוא דאמר כי האי תנא דתניא אמר רבי יוסי בר' יהודה לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על תכף לסמיכה שחיטה שצריך, על מה נחלקו על הסמיכה עצמה שבית שמאי אומרים אינו צריך ובית הלל אומרים צריך: ת"ר *מעשה בהלל הזקן שהביא עולתו לעזרה לסמוך עליה ביו"ט חברו עליו תלמידי שמאי הזקן אמרו לו מה טיבה של בהמה זו אמר להם נקבה היא ולזבחי שלמים הבאתיה כשכש להם בזנבה והלכו להם, ואותו היום גברה ידם של בית שמאי על בית הלל ובקשו לקבוע הלכה כמותן והיה שם זקן אחד מתלמידי שמאי הזקן ובבא בן בוטא שמו שהיה יודע שהלכה כבית הלל ושלח

והביא

ואגלח ממעות מעשר שני · קרבנות שגזר עליו הכתוב ביום תגלחתו אקנה ממעות מעשר שני: **נדור** · על התודה ואינו יוצא בה ידי חגיגה: **נזיר ואינו מגלח** · ממעות מעשר אלא מן החולין דכיון דאמר "הרי עלי" נתחייב דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט וכי הדר אמר על מנת לאו מילתא היא: **הוא גברא** · מתוך מחמת מיתה היה: **לאו שמעתא** · דהאומר הרי עלי תודה ואצא בה ידי חגיגה: **משמיה דנפשיה** · ולא אמר לה בלשון בעיא אלא מאליו אמרה האומר הרי עלי תודה ואצא בה ידי חגיגה הריני נזיר ואגלח ממעות מעשר שני נדור ואינו יוצא נזיר ואינו מגלח: **אתון הכי מתניתו לה** · מאליה ולא משמיה דר' יוחנן: **אנן כדבעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן מתנינן לה** · דאהדר ליה ר' יוחנן הכי: **ויקרב את העולה**. עולת יום שמיני של מלואים שהטיל הכתוב על אהרן חובה ליום "קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים" (ויקרא ט): **ויעשה כמשפט**. מה משפט האמור בעולת חובה? על כרחיך כמשפט המפורש בעולת נדבה בויקרא קאמר שכל משפטי עולה ושלמים שם נאמרו ובשל נדבה דבר הכתוב דכתיב "אדם כי יקריב מכם" משמע לכשירצה יקריב וכתיב התם "וסמך ידו" ואתא האי "כמשפט" דכתיב בעולת חובה ללמד עליה שתטען סמיכה (לאחר) משפטי נדבה: **אמר ליה** · ר' יצחק לתנא: **דאמר לך מני** · הא דאיצטריך קרא להכי ולא גמר לה בבנין אב-דמה מצינו בנדבה שהיא עולה וטעונה סמיכה אף חובה שהיא עולה כמותה תטעון סמיכה: **ב"ש היא** · דאמר במתניתין מביאין שלמים של י"ט שהן חובה ואין סומכין עליהן וטעמא מאי משום דסמיכה בויקרא כתיב בשלמי נדבה "ואם זבח שלמים קרבנו וסמך ידו וגו'" וקא סברי לא גמרינן חובה מנדבה דפרכינן "מה לנדבה שכן מצויה בכל שנה שירצה יתנדב ויביא" תאמר בחובה שאינה אלא לכשיתחייב הלכך לא דחיא סמיכה דידהו יום טוב הלכך 'עולת חובה' נמי אי לאו דפרט בה קרא "כמשפט" לא הוה בעיא סמיכה, דחובה מנדבה לא גמרי': **ומאי דבית הלל כו'** · דלמא לעולם 'חובה מנדבה' לא גמרינן אלא בית הלל 'חובה מחובה' גמרי- שלמי חובה מעולת חובה הלכך עולת חובה בעיא האי קרא ד"כמשפט" להיות מפורש בה ואי לא, לא הוה ידעינן סמיכה' לא בעולה ולא בשלמים דחובה' והך מתניתא דברי הכל היא: **אתיא מבינייא** · לעולם מתני' דהכי תנא דברי הכל היא ואפי' לב"ה בעיא קרא ומאחר דקי"ל סמיכה 'בעולת חובה' מהאי קרא, אתו להו שלמי חובה מתרוייהו משלמי נדבה ומעולת חובה במה מצינו בשלמי נדבה שטעונין סמיכה אף שלמי חובה שכן שלמים כמותן יטעונו סמיכה וכי פרכת מה לשלמי נדבה שכן מצוין עולת חובה תוכיח שאינה מלויה וטעונה סמיכה אף אני אביא שלמי חובה שאע"פ שאינן מלוין יטעונו סמיכה, וכי פרכת מה לעולת חובה שכן כליל תאמר בשלמי חובה שאינם כליל שלמי נדבה יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה: לא ראי עולת חובה כראי שלמי נדבה לאתות טעם הסמיכה 'בראיה-שכן מלוין' דהך ראיה בעולת חובה ליתא ולא ראי שלמי נדבה כראי עולת חובה לאתות טעם הסמיכה 'בראיה-שכן כליל' דהא ליתא בשלמי נדבה וכתיב בהו סמיכה, הצד השוה שבהן על כרחך תתלה טעם סמיכתן בטעם הצד השוה שבשניהם בעולת חובה ובשלמי נדבה הצד השוה שבשניהם שקרבן יחיד הן וטעונין נסכים [וסמיכה] אף אני אביא כל הטעון נסכים והוא קרבן יחיד שיטעון סמיכה ואתו להו שלמי חובה מהאי טעמא: **לא נחלקו על הסמיכה** · בשלמי חובה שצריך אלא כך היו בית שמאי אומרים סומך עליהן מערב יום טוב ושוחטן ביום טוב ולא אמרינן תכף לסמיכה שחיטה: **הוא דאמר כי האי תנא כו' על תכף לסמיכה שחיטה שצריך**. בדבר הטעון סמיכה כדכתיב וסמך ושחט: **על הסמיכה עצמה** · אם טעונין שלמי חובה סמיכה: **נקבה היא** · שאין עולה נקבה: **ולזבחי שלמים הבאתיה** · מרוב ענותנותו של הלל היה משנה מפני השלום: **כשכש להם בזנבה** · כדי להטעותן שיהיו סבורים שהיא נקבה:

לאו

נזיר ואינו מגלח · ודוקא דקאמר הכי אבל אם אמר אפכא על מנת שאלא משום חגיגה הרי עלי תודה לא וכן בנזיר וכן משמע בסמוך דקאמר דטעמא דאמר הבו ליה ולנסיב כו' וכן פי' בקונט' שפירש טעמא משום דכיון דאמר הרי עלי נתחייב דאמירה לגבוה כמסירתו להדיוט וכי אמר ע"מ לאו מילתא היא:

ויקרב את העולה וכו' · פירש רש"י דקאי אעולה של אהרן שנאמר בפ' שמיני ולא נהירא דהא קאי אעולת צבור דהכתיב שעיר העם ומיד אח"כ כתיב ויקרב את העולה ועולה של אהרן מפורשת בפסוק אחר בפרשה לכך נראה דאין הכי נמי דקאי אעולה של צבור:

למד על עולת חובה שטעונה סמיכה. ותימה דאמר התם דאין טעונין סמיכה בקרבנות צבור אלא בשתי קרבנות וזו אינה מן המנין אלא (*פר) של ע"ז ופר של העלם דבר ולפי' רש"י דפירש דהכא איירי בקרבן של אהרן שהוא קרבן יחיד ניחא. וי"ל דהא דקאמר דאין צריכין סמיכה אלא בב' קרבנות היינו דוקא בקרבנות שהן לדורות אבל הכא איירי בקרבן המלואים שהיה לפי שעה ומ"מ קשה דהיכי ילפינן דורות משעה דקא למד על עולת חובה שטעונה סמיכה ועוד היכי ילפינן יחיד מצבור דהא פי' דקרא דויעשה כמשפט איירי בקרבן צבור ולפי' רש"י ניחא ועוד י"ל שגזירה שוה לשניהם הואיל וגלה לנו קרא דויקרב את העולה וגו' דילפינן שעה מדורות וקרבן צבור מקרבן יחיד דכתיב אדם כי יקריב לדורות וה"ה דנילפי דורות משעה ויחיד מצבור ועוד אמר הר"מ דיש ליישב פי' רש"י ולעולם פשטיה דקרא דויקרב העולה איירי בקרבן צבור ואי קשיא הא אינה טעונה סמיכה כדקאמר ב' סמיכות בצבור י"ל דאין ה"נ אלא אם אינו ענין לקרבנות צבור דהא קי"ל דאין טעונין סמיכה אלא בשתי קרבנות צבור וזו אינה מן המנין תנהו ענין לקרבנות אהרן שהוא קרבן יחיד:

דלא גמרי שלמי חובה כו' · השתא אית ליה לרבי יצחק בר אבא דטעמא דב"ש דאמרי אין סומכין היינו משום דאין טעונין סמיכה ולא כרבי יוסי דקאמר בסמוך דפליגי בתכף כו' ורש"י פי' במתני' טעמא משום שבות שמשתמש בבעלי חיים ויפה פי' א] דבפ' אין דורשין (חגיגה דף טז:) משמע דבהכי פליגי לרבי יוחנן:

דלמא מעולת חובה גמרי · ואם תאמר והא הוי דבר הבא מן ההיקש דעולת חובה לא ידעינן אלא מנדבה דכמשפט ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בבנין אב וי"ל דבעיא היא בזבחים (דף נ:) אם חוזר ומלמד בבנין אב ואם לאו והכא קאמר אם תמצי לומר חוזרין ומלמדין בבנין אב דבר הלמד בהיקש מעולת חובה גמירי לה דחובה מחובה ילפינן:

והביא

נ א מיי' פ"ב מהל' חגיגה הלכה יד:

נא ב מיי' פ"ח מהל' נזירות הלכה יד:

נב ג מיי' פי"א מהל' זכיה הלכה כ סמג לאוין פב טוש"ע ח"מ סי' רנג סעיף יב [רב אלפס ב"ב פ"ט דף נג ע"ב]:

נג ד ה מיי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ו סמג עשין קפג:

נד ו מיי' שם הל' יב:

[מנחות צג:]

[עי' תוספות זבחים ז. ד"ה דשלמי חובה בעו סמיכה]

ס"א ושאר

רש"ל מ"ז

[ברכות מב. זבחים לג. מנחות לג.]

[תוספתא דחגיגה פ"ב]

*אחרי הסוגריים הגמ' ממשיכה בדינן מי שרוצה לצאת ידי חגיגה בתודה

דיני סמיכה כתובים אצל נדבה

שלמים	עולות
נדבה	נדבה
חובה	חובה

א
שלמי נדבה
↓
שלמי חובה (חגיגה)

ב
עולת חובה (כתוב אצלו "כמשפט" כמשפט נדבה)
↓
שלמי חובה (חגיגה)

חובה נלמד מחובה מקרא

* חובה נלמד מנדבה בבנין אב

רבינו חננאל

הריני נזיר ואגלח ממעות מעשר שני נדור ואינו יוצא נזיר ואינו מגלח. הזכיר מעשה שדומה לו. ההוא דאמר הבו ת' זוז לפלוני ולינסוב ברתי אמר רב פפא ת' זוז שקיל דהא אמר הבו ליה ת' זוזי ברתיה אי בעי שקיל ואי בעי לא שקיל ודייקינן מינה טעמא הבו ליה ולינסיב אבל אי פריש ואמר לינסיב והבו ליה אי נסיב ברתיה שקיל ואי לא נסיב לא שקיל. תני תנא קמיה דר' יצחק מאי דכתיב ויקרב את העולה ויעשה כמשפט כמשפט עולת נדבה מה עולת נדבה כתיב בה אם עולה קרבנו מן הבקר וגו' וכתיב בה וסמך ידו על ראש העולה כו' כך עולת חובה טעונה סמיכה א"ל זו לב"ש היא דאע"ג דכתיב סמיכה בשלמי נדבה שנאמר ואם זבח שלמים קרבנו וגו' וסמך ידו על ראש קרבנו כיון דבשלמי חובה, לא כתיבא סמיכה לא ילפי הני מהני ולפיכך שנו ב"ש במשנתנו מביאין שלמים ואין סומכין דאי ב"ה כיון דגמרי שלמי חגיגה משלמי נדבה לפיכך שנו במשנתנו מביאין שלמים וסומכין עליהן בעולת חובה לב"ה לא היה צריך לכתוב כמשפט וללמוד הימנו סמיכה בעולת חובה אלא אפילו בלא פסוק יליף עולה מעולה כמה דילפי שלמי חובה משלמי נדבה ודחינן ומנא לך דב"ה זה ששנינו סמיכה בשלמי חובה משלמי נדבה למדו אותה דלמא חובה מחובה למדו שלמי חובה מעולת חובה למדה ועולת חובה גופה בעיא קרא מפורש שיש בה סמיכה ולפיכך אתא כמשפט לומר שעולת חובה טעונה סמיכ' ואמרי' מה ראית* שלא ילמדו סמיכה לשלמי חובה משלמי נדבה דאיכא למיפרך מה לשלמי נדבה שכן מצויין בכל השנה כולה ולפיכך טעונין אבל שלמי חובה שאינן אלא בימים טובים בלבד לא עולת חובה נמי איכא למיפרך מה לעולה שכן כליל תאמר בשלמי חובה שאין עולה מהן למזבח אלא דם וחלב בלבד ופרקינן אלא אתיא מבינייא כלומר אתיא משתיהן מעולת חובה ושלמי נדבה. ושלמי חובה לב"ש לא בעי סמיכה והתניא א"ר יוסי לא נחלקו ב"ש וב"ה על שלמי חובה שטעונין כו': ת"ר מעשה בהלל שהביא עולה לעזרה לסמוך כו'

תניא

נושא
אנין שסומכין סמיכה על עולת נדבה
סמיכה על שלמי חובה (חגיגה)

תת נושא
ביאור עולת ר' יצחק דברי ב"ש ושלמי חובה אין צריכין סמיכה כלל

נושא/מבוא
2 מעשה

גליון הש"ס

גמ' אמר רב פפא ארבע מאה שקיל. עי' נדרים מח ע"א בר"ן ד"ה לא בנו: רש"י ד"ה ב"ש כו' לא דחינן סמיכה דידהו. וק"ל לפי מה דקיימינן עתה דב"ש ל"ל סמיכה כלל בשלמי חובה גם בחול אסור דהוי עבודה בקדשים דהא גם ביו"ט לא מיקרי משתמש בבע"ח רק הוא סמיכה בכל כחו כמ"ש רש"י במתניתין וצ"ע:

---

*) אולי צ"ל ואמרינן דיש לדחות.

הגהות מהר"ב רנשבורג א] תוס' ד"ה דלא גמרי וכו' דבפ' אין דורשין משמע דבהכי פליגי לר"י. נ"ב עי' פסחים פ"ט ע"א תוס' ד"ה ואלו וכו':